

Een lappendeken van schor, strand en duinen

De Verdronken Zwarte Polder

door Arnold van der Wees

Hol klinken de voetstappen op het plankier naar het strand. Af en toe kraakt de lattenbodem onder je voeten. De zilte lucht van het naastliggende schor is indringend.

Op het strand achter de duinen walmt de geur van zonnebrandolie. Snorrende vliegers scheren als een duikvlucht van een zilvermeeuw rakelings over de bepette hoofden. Hier kun je liggen aan het strand tot je hele lijf verbrandt. De nek van een jongen trekt krom van het kijken naar een meisje dat hij versieren wil. Plotseling een gil..., door kwallen overmand rent een meisje terug naar het strand. Recreerende Nederland, aan ons onvolprezen strand.



Sommige getijdegeulen staan bloot aan sterke verzanding.

Maar ook de natuur in de Zwarte Polder recreert. Inspiratie put zij uit de steeds maar weer veranderende omstandigheden. Natuurlijke veranderingen geven dit gebied een steeds ander aanzien. In de loop van de tijd laat het gebied als herboren, voortdurend nieuwe creaties zien. Ooit was de Zwarte Polder een in 1623 ingedijkte polder van het Zwarte Gat. Het Zwarte Gat was een geul, die in de Middeleeuwen in verbinding stond met het Zwin. Net als het Zwin, slibde ook deze geul langzaam dicht. Tijdens een stormnacht in 1802 ging de polder verloren, door een "voorbeeldenlosen hoogen vloed". Slechts een klein gedeelte werd nadien herdijkt, het resterende deel staat sindsdien bekend als de Verdronken Zwarte Polder. Deze ramp was echter het begin van de ontwikkeling van een bijzonder natuurgebied. Het restant van de voormalige zeedijk stoof onder en veranderde in een weelderig begroeide hoge duinenrij. Door dit dichte struweel loopt een kronkelend wandelpad, waar de bedwelmende zoete honinggeur van de wilde liguster hangt. Vanuit de onderbegroeiing van duindoorn en egelantier bosjes klinkt een crescendo van diepe fluittonen van de nachtegaal. De nachtegaal is niet de enige vogel met zangaspiraties, die een partner in uiterste staat van seksuele opwindning wil brengen. Om te vermijden dat bij

gelijktijdig stemverheffen een heksenkerel zou losbarsten, passen vogels een soort "zendtijdverdeling" toe. Zo beginnen nachtegale gemiddeld een uur voor zonsopgang te zingen, merels 45 minuten voor het ochtendkrieken, koolmezen een half uur, vinken een kwartier en fitissen een paar minuten voor de morgenschemering. Zodoende worden langzaam maar zeker de vroege vogels afgelost door de langslapers. Dank zij de "zangklok" maken vogelsoorten het elkaar mogelijk verstaanbaar te zijn. Dat is maar goed ook, een lange verkeringstijd zit er niet in, want een vogelhuwelijk is maar kort. Op een vlier vol met witte bloemtulpen, bezet een warmgekleurde grasmus een zangpost. Uit het witte keeltje borrelt een kort en rauw kwetterend liedje omhoog. Vanaf het strand dringt op de plaats waar destijds een bres in de dijk is geslagen een meanderende getijdegeul naar binnen. Periodiek overspoelt het zilte water het daarachter gelegen schor. Vaak blijven na het afgaand tij wat poeletjes over, met vooral in de nazomer een buitensporig klein zilverreiger te zien foerageren. Deze kleine witte reiger met zijn sterk verlengde kruinveren, jaagt op allerlei kleine waterdiertjes, die ze met hun poten opjagen. De tenen en een klein stukje

van het loopbeen zijn goudgeel. Een auteur omschreef, kennelijk in een lyrische bui, de kleine zilverreiger eens als de "lady with the golden slippers". De randjes aanspoelsel markeren de hoogte van de laatste vloed. Het vloedmerk verrad de aanwezigheid van de mens. Naast de klappers van blaaswier en een enkele dode vogel, restanten uit de coca-cola cultuur. Het schor van de Zwarte Polder is door het zandige karakter haast enig in zijn soort. Natuurlijk komen er net als in het nabij gelegen Zwin typische schorreplanten voor. Ook hier bepalen in de nazomer de paarsblauwe lamsoor en de grijs-groene zoutmelde het kleurenpalet van het schor. Op het zandige deel van het schor bloeit sporadisch het rose engels gras en de in het Delta-gebied zeer zeldzame gesteelde zoutmelde. Gesteelde zoutmelde is een eenjarige nazomerbloei uit de ganzevoetfamilie, die buiten augustus en september nauwelijks te vinden is. De plant is onmiskenbaar door de vrouwelijke bloempjes, waarvan de steeltjes uitgroeien en door de steelblaadjes die vorm van een omgekeerde steekhoed hebben. Gesteelde zoutmelde groeit graag op plaatsen waar het zoutgehalte van het bodemvocht sterk wisselt. "Waarschijnlijk is dat de reden dat deze soort de laatste



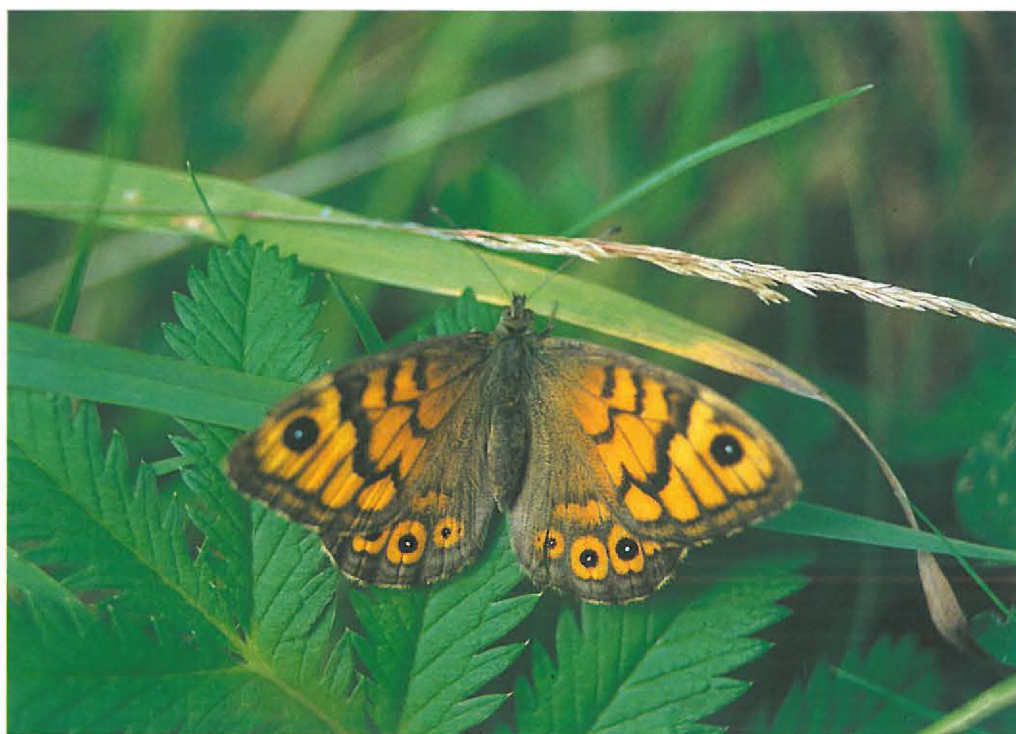
Een dode alk in het vloedmerk.

jaren hard achteruit gaat", zegt Ren Beijersbergen. Ren is beheerder van alle natuurgebieden van Het Zeeuwse Landschap in West-Zeeuws-Vlaanderen. "Kijk", zegt hij, "Zo'n slufster is van voorbijgaande aard. Langzamerhand hoogt het gebied door verzanding steeds verder op. Je kunt al duidelijk merken dat vooral op de hoogste delen verzoeting optreedt. Vooral aan de veranderingen van de begroeiing kun je dat zien. Het is wat dat betreft een komen en gaan van soorten, de successie racet voort. Om precies na te gaan hoe de vegetatie door de jaren heen verandert, heb ik een aantal proefvlakken uitgezet, waarin ik bekijk welke plantensoorten er voorkomen en in welke aantallen. Zo blijkt dat sinds vorig jaar de gesteelde zoutmelde, weliswaar niet uit het gebied, maar wel uit al mijn proefvlakjes is verdwenen. Het zilte karakter verdwijnt, de zilte pionierplanten trekken zich terug." In de trillende lucht boven het oostelijk deel van het schor, grazen geschoren schapen loom hun kostje bij elkaar. Daartussen door scharrelen parmantige kieviten en energieke tureluurs. Tegen de duinen staat een groepje bergenden te vergaderen. "Ook hier

kun je zien dat verzoeting toeneemt", zegt Ren. "Zo'n 30 40 schapen kunnen niet voorkomen dat door een hogere productie, verzuiving optreedt. Er is overleg met de gebruiker, om

door een groter aantal schapen de begrazingsdruk wat op te voeren en de begrazingsperiode te verlengen". Ondertussen speelt het waterschap met het idee om westelijk van de zwarte polder een "hangend strand" aan te leggen. Haaks op en parallel aan het strand worden onder de laagwaterlijn stenen dammetjes aangelegd. De bedoeling is dat de onderwatervakken zand invangen, waardoor de verzanding van de verdrinken Zwarte polder vertraagt. Weliswaar doen de huidige plantensoorten zich hier een voordeel mee, maar vindt Rene: "Zo'n hangend strand geeft op ander plaatsen weer stranderosie, waardoor een natuurlijke kustaanwas met de daarbij horende flora en fauna al snel in de kiem worden gesmoord. Jammer, want hier liggen kansen voor verstoringsgevoelige natuur, met daarnaast met een uitgekende zoning mogelijkheden voor recreatief medegebruik.

Excursie Week van het Landschap:
zaterdag 21 september 14.00 uur



De duinstruwelen zijn rijk aan vlinders, zoals deze argusvlinder.